

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr., $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr., $\frac{1}{2}$ an 7 fl.
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 franci, $\frac{1}{2}$ an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-ora 6 cr.
a treia-ora 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Măcelarilor nr. 21.

Se prenumără și la poste și la librării.

În România:

la dnul Carol Schuler în București, strada
Labirint nr. 4.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înopiază

Un număr costă 5 cruceri v. a. sau 15 bani rom.

Hentzy și Iancu.

(L.) Hentzy a fost un general, care a murit apărând pe Monarchul seu, în contra rebelilor maghiari.

Iancu a ridicat și dînsul arma întru apărarea tronului împăralesc.

Amândoi au dat de lucru Ungurilor seduși de Kossuth, ale cărui planuri s'au zdrobit mai ales de eroismul acestor luptători pentru tron.

D'aceia, după potolirea revoluțiunii, cea dîntău grije a împăratului a fost să ridice lui Hentzy o statuă chiar în cetatea, pe care o apăsese cu prețul vieții sale, — ear' pe Iancu d'asemeni ținea să-l distingă.

E deci oare-cum natural ca Ungurii să le fie odios numele lui Hentzy și Iancu. Pentru-că ei nu s'au schimbat de loc: sînt tot cei vechi. Sfînt înaintea lor este numai ce se potrivește felului lor de a cugeta și a simți. Înțelegem, că-i doare când privind spre istoricul piaț al S-tului George, ved statuia lui Hentzy, ridicată — ce straniu lucru! — chiar în fața ministerului de honvezi... Ceea-ce nu înțelegem însă — și ce nu va înțelege nimeni cine nu s'a adăpat la isvorul șovinismului unguresc — este faptul, că pe când sînt — așa zic ei — deplin împăcați cu Casa domnitoare, al cărei cap a ridicat statuia lui Hentzy, — ei nu numai că au aprobat aproape pe față atentatul sîvîrșit contra statuei generalului împăralesc, dar' se arată de un cinism ne mai auzit, în ceea-ce privește urmărirea criminalului... Într'un moment de sinceritate, guvernamentalul „Pesti Hirlap” spunea, că atentatorul numai anevoie va fi prins, deoarece-că întreaga populație a „fő és székvaros”-ului îl ajută să se ascundă... Și totuși organul aceluiași guvern, „Pester Lloyd”, scria mai zilele trecute, după învingerile antisemiților din Viena, că dinaintea orgiilor antisemite Maiestatea Sa va fi silit să-și mute reședința între „fidei” și „liberalii” sei supuși din... Budapesta!

Eată o duplicitate atât de grosolană, că dispensează ori-ce explicare.

Am înțelege însă și durerea, ce au Ungurii cătră tot ce le amintește desastrul

dela 1849, și ura cătră toți, cari atunci le-au nimicit visul mare: independența Ungariei, hegemonia cea mai deservită peste naționalități! Ceea-ce nu vom înțelege însă nici-odată, e înverșunarea, cu care guvernul unguresc caută să înăbușe în Români amintirea lui Iancu... A fost destul ca să se audă, că Românii vor să împodobească cu o cruce de marmoră mormîntul marelui erou, și presa maghiară s'a năpusit cu o furie nebună asupra noastră, numindu-ne trădători, — ear' agenții guvernului au arestat și amendat pe o mulțime de Români, cari au colectat pentru crucea sfîntă!... Pentru Kossuth, care a proclamat detronarea actualului Monarch, guvernul a colectat chiar prin subalternii sei, prin ceata de funcționari de toate soiurile! Pe noi ne lovește cu oarbă cruzime, pentru-că ne e scumpă memoria unui erou, care cu brațu-și vînjos a stat apărător neclintit al Monarchului seu...

Pe atentatorul contra statuei lui Hentzy nu-l găsește întreaga poliție a capitalei lor... Printre noi Românii au aflat însă până și pe cel mai necunoscut țeran, dacă el a colectat pentru Iancu.

Dar' e și firesc, ca un guvern plin de duplicitate, să aibă agenți cu două feluri de istețimi: a prinde iute pe cei-ce se arată primejdioși „ideii de stat” și a scăpa pe cei-ce slugesc chiar și în chip criminal marelui utopie maghiară.

Vorba e însă, că acest chip de a guverna este un fals istoric, ear' în istorie toți falsificatorii au fost pedepsiți.

Ar fi nedrept și nefiresc, ca falsificatorii actualei vieți publice din statul ungar să scape teferi.

Avem bune nădejdi, că își vor lua și ei răsplata.

Tortură modernă. Din Vaț, primim știri, care trebuie să revolte ori-ce suflet românesc. Directorul temniței de stat nu se mulțumește cu aplicarea regulamentului turcesc, despre care s'a scris ieri în „Tribuna”, ci a mai introdus și următoarele torturi: martirilor români nu le mai este permis să corespundeze românește, ci ungurește, slovește ori nemțește. Femeile și copiii nu mai pot sta la dinșii decât o oră (înainte și după ameazi) și atunci însă supravegheați; nu le mai este

permis să mănânce împreună, ci fiecare separat, în celula sa.

Azi mâne o să aflăm, că i-a băgat în lanțuri. De ce n'ar dovedi oare Ungurii că și în veacul al XIX-lea se pot aplica aceleași torturi, ca pe vremea barbarilor de rușinoasă memorie?!

§-ul 25. Se știe, că congregațiunea comitatului Heves s'a adresat tuturor comitatelor ca să înceapă o agitație contra §-lui 25 din legea militară. La Viena această agitație a fost însă rău primită. Ca agitația să nu se încingă mai tare și astfel să slăbească poziția guvernului, Bánffy — după-cum spun foile opoziționale — a dat ordin fișpanilor să pună adresa comitatului Heves. Congregațiunile din com. Arad și Torontal, unde s'a discutat adresa amintită, așa au și făcut, — ceea-ce-i amărește rău pe „patrioți”.

Revista politică.

(Situția în Austria). Am mai amintit odată, prin ce peripecii trece în Austria reforma legii electorale, acest prim și de căpetenie punct în programul actualului minister eșit din coaliția a trei partide politice: germani liberali (spriginit de banherimea ovr-eiască), Polonii și conservatorii, sau cum se numesc și altfel „clubul Hohenwart”. Parte pentru a trăgîni și mai departe rezolvarea acestei chestiuni, parte pentru a împedea rezolvarea lațirii dreptului electoral, partidele coaliționate, în primul rînd jidano-liberali, i-au pus la ordinea zilei în Reichsrath legea despre „reforma dărilor”.

Dela anul 1882 încoace există în Cisleithania modificarea legii electorale, după care în curia a 3-a și a 4-a (alegători de orașe și sate) au drept toți aceia cari plătesc cel puțin 5 fl. dare directă. Deoarece prin noul proiect al reformei electorale, cu care se ocupă așa zisul subcomitet al comisunii parlamentare, se plănuiește formarea curiei a 5 a, împărțită în două colegii (fiecare cu câte 35 deputați), partidul german-liberal a iscodit genialul plan de a trece oare-cum alegătorii sus pomeniți de 5 fl. dare directă în curiile a 3-a și a 4-a în proiectata curie a 5-a, astfel că în cele două dîntăi să nu rămână decât alegătorii care plătesc cel puțin 10 florini dare directă, cum era înainte de anul 1882. Și cum voese să ajungă la acest rezultat jidano-liberalii, la care, întru menținerea coaliției, se alătură Polonii și boierii mari din clubul Hohen-

wart? Șeful lor, ministrul de finanțe Plen er a introdus în legea despre reforma dărilor, ce se discută acum în Reichsrath, mai multe dispozițiuni, prin care cetățenilor de categorie electorală cu 5 fl. dare, li-se scade, abscrie sau iartă cam 35% din actuala dare, așa încât ar plăti numai 3 fl. 70 cr. dare directă, adică ar înceta a fi alegători în sensul legii din 1882 și prin urmare ar fi degradați la categoria alegătorilor, din care are să se compună curia a 5-a.

Nu-i vorbă, plan șiret. Dar' s'au găsit oamenii care pătrund bine această ușurare în poveri de pe umerii oamenilor săraci, pricep intențiunea nobilă a ministrului de finanțe. În ședința dela 30 Martie a Reichsrath-ului, deputatul baronul Dipauli, din clubul Hohenwart s'a sculat în contra acestui matrapazlic jidovesc combatînd degradarea alegătorilor cu 5 florini și propunînd că dacă e odată vorba de scăderea impozitelor, alegătorii care se țin astăzi de categoria aceasta să-și păstreze dreptul lor electoral în curia a 3-a și a 4-a și atunci când vor plăti, în urma ușurării sau abscrierii, numai 3 fl 70 cr. dare.

Majoritatea Reichsrath-ului n'a admis aceste vederi ale baronului Dipauli, sub motiv că afacerea nu se ține de discuția asupra legii despre reforma dărilor. Baronul Dipauli își mențină atunci propunerea și în subcomitetul pentru reforma electorală, și deoarece-ce nici aici nu s'a aflat majoritatea de a o sprigini, el a eșit din subcomitet. Prin eșirea baronului Dipauli lucrările subcomitetului au stat pe loc și e primejdie că subcomitetul însuși se va desbina, căci mulți deputați din clubul Hohenwart spriginesc propunerea lui.

*

(Atrocitățile în Armenia). Ceea-ce am reprodus acum câteva zile după ziarul „Times” despre grozăviile întîmplate în Armenia, a fost scos numai dintr-o depeșă din Londra, care dăduse în extras de câteva rînduri raportul corespondentului acestui ziar. Acum avem înaintea noastră raportul în extenso, care însă este atât de lung încât nici acum nu putem reproduce din el decât o mică parte.

După cercetările corespondentului, cruzimile se trag încă din anul 1893. Și Armenii au fost împinși pe calea luptei desperate numai în urma măcelurilor grozave, făptuite de cătră trupe turcești asupra lor, fără excepție au fost tăiați oameni fără mijloc de apărare, femei și copii. Corespondentul asigură, că au venit la dînsul Curzii și cu la-

crimi în ochi și povestiau măcelurile trupelor turcești sîvîrșite asupra Armenilor. Fiecare Armean prins a fost tăiat în bucăți, fript de viu, înfipt în virful baionetelor, îngropat de viu.

Ultimul din aceste măceluri s'a întîmplat pe muntele Andoc, care înfăoșează un vulcan sfîns cu un crater adînc pe virful lui. Acolo se refugiaseră locuitorii din mai multe sate cu familii cu tot. Muntele fu încungiuat de trupe turcești și Curzi, dar' nimeni dintre ei nu știa vre-o potecă pe care ar fi putut ajunge sus până la Armeni. După mai multă așteptare în luna Septemvrie a anului trecut deodată se ivi un Card Amar Aga, care îi conduse noaptea până la refugiații ce dormiau netgrijați de nimic. Cei dîntău se suiră până la marginea craterului și de acolo pușcară jos la bieții Armeni, treziți de ploaia gloanțelor așa încât nu scăpase nici barem unul dintre ei. Cine n'a fost omorît de glonț, a fost străpuns de suliță. Aci au perit cel puțin 2000 Armeni, scrie corespondentul, ear' în măcelurile precedente peste 4000.

Mai zilele trecute s'a prezentat la Gladstone o delegațiune a comitetului pentru afacerile armenesti din Londra, rugându-l a-și spune cuvîntul seu puternic în folosul Armenilor. Gladstone a promis că cu cel mai apropiat privilegiu ce i-se va prezenta se va pronunța asupra chestiunii armenesti. Ear' când cel mai cinstit om de stat ce a existat vre-odată pe lume, cum este netăgăduit Gladstone, își ridică cuvîntul seu întru apărarea cuiva, prețuiește mai mult decât frase goale a o sută sau a o mie de alți oameni politici fără autoritatea și stima de care se bucură marelui bătrîn.

Suferințele Armenilor nu vor mai dura mult.

Oare va pronunța Gladstone vre-odată și întru apărarea noastră un cuvînt?

Din Brașov.

(Noue procese pentru „agitațiune”. — Reuniunea română de cîntări și gimnastice).

Studentii, cari au absolvat în anul trecut la gimnasiul român din Brașov, plănuiseră și inițiaseră o întrunire a studenților maturisanți dela toate gimnasiile române din patrie. Întrînirea aceasta era să se țină la sfîrșitul anului școlar trecut în Brașov. Tipăriseră atunci studenții pentru treburile proiectatei întruniri și unele scrisori, pe cari le trimiseră sub plic cu porto. După datina din țeara aceasta li-s'a deschis la postă plicurile și ast-

FOIȚA „TRIBUNEI.”

În întunec.

Pe-o prăpastie mă leagăn
Atrînat de-un fir de păr.
Mîntea mea se sbate încă
Între vis și adevăr;

Dar' mă nec în întunec,
Căutînd sîm mî înțeleg:
E ceva distrus în mine,
Nu mai sînt un om întreg!

Nu-'s nebun, căci stau în casă
Liniștit, nimic nu sparg, —
Și-mi dragă casa asta,
E-un mormînt curat și larg,

Unde lucrurile mute
Ar avî atât de spus!...
O, a fost aici viață,
Dragoste... Unde s'a dus?

Nu-'s nebun, — deși vîd bine
C'as avea cuvînt să fiu.
Sau... Nu mai pricep nimica...
Poate sînt... și nu mă știu.

Cine m'a strigat pe nume?
Nimenia... Mi-s'a părut...
Eu vîizez acum, iubit-o, —
Umbra ta pot s'o sîrut...

Dar' ce tropot se aude?
E vr'un călăreț grăbit.
Drept în fața casei mele
Călărețul s'a oprit!

Vine moartea la fereastră,
Și cu degetu-și uscat
Bate 'n geam și mă deșteaptă.
Ah, de-ar fi adevărat!

(„Vieța.”)

A. Vlașcu.

BUSTUL.

Comedie în două acte de F. Zell.

(După novela cu același nume de Edmond About's.)

Trad. de Iuliu Popescu.

Actul II.

(Urmare.)

Scena a VIII-a

Daniel des Tournois, Marsal, Risotto
(merse într'aceia, făcînd ordine încoace și încolo).

Daniel: O femeie remarcabilă!

Risotto: Ajută-mi, măiestre, să duc bustul la o parte (ambii duc bustul la o parte): Doamne, Dumnezeule, baba aceasta are o greutate!

Daniel (crezîndu-se singur): Așa, acum să plec, să plec din această casă. Victorinei îi voi scrie câteva rînduri de adio cordial — sîrmană copilă! Abia acum îmi pot explica misterele sale, și dînsa m'a luat drept un principe. Ha, ha! Eu și principe! Dacă așa fi, ea ar trebui să fie a mea, dar' așa! — Munca grea să mă facă, să uit pe iubita copilă! (În decursul acestui monolog își aranjază toate recuzitele de scris pe masa din stînga și șede de scrie).

Tournois (închide ușa din centru, încet cătră Marsal): Ei, te mai în-doești acumă?!

Marsal (încet): Nu! Gingășiile, pe cari le schimbă adineaori nobila păreche, m'au convins!

Tournois (ca mai sus): Și noi, doi nobili din cele mai bune familii, am fost purtați de nas de această călfă de petrar; el a vrăjit pe nebuna de babă!

Marsal (ca mai sus): Dînsa rămîne cu meseria, primul ei bărbat a fost zidar. Dela zidar până la sculptor nu este decât un pas!

Tournois (ca mai sus): Eu cred, că e oportun, să-i lămurim aceasta!

Risotto (aparte): Ce tot au ei de șoptit? (se ascunde după un paravan, care se află în față spre dreapta)

Marsal (încet): Lasă-mă pe mine, să vorbesc cu el, „Nici o violență”, a zis dînsa! Îți voi dovedi, că cu un astfel de adversar poți isprăvi și fără duel!

Tournois: Sînt curios!

Marsal (merge cătră Daniel, îi pune ușor mîna pe umeri): Domnul meu!

Daniel (ridicîndu-și capul): Ce po-tești?

Marsal (începînd foarte domol): Noi, prietenul meu des Tournois și eu, avem să te rugăm de iertare!

Daniel (se ridică): De ce, dom-nule?

Marsal: Iartă-ne, că te-am luat drept un nobil!

Daniel (ușor): Ah! și d-voastră? — Ei, aceasta n'are nevoie de scuze!

Marsal (în urma unui semn de încu-ragiare din partea lui des Tournois): Noi știm acum — (ceva mai înțepat) de ce avem să ne ținem!

Daniel (cu indiferență): Cu atât mai bine pentru d-voastră și pentru mine!

Marsal: Înțelegem totodată și predilecțiunea d-tale, atât de des intonată, pentru antică!

Daniel (stringîndu-și și închizîndu-și ghiozdanul seu): Atunci o împărțăm și d-voastră?!

Marsal: Condiționat, domnule, foarte condiționat (continuă): Acum nu mai aflăm nimic de mirat la frapanta asemănare, la executarea adorabilă a acestui bust!

Daniel (indiferent): Vă mulțumesc! (pauză).

Marsal: Se zice, că Phydias, când își creă pe Minerva — Minerva sa din fîldeș și aur, fu însuflețit de amor cătră modelul seu!

Daniel (cu indiferență): Așa povește mitul!

Tournois (încet cătră Marsal): Ha, ha! Așadar' în acest mod îl pedesești?!

Marsal (încet): Așteaptă numai! (tare)

Eu, domnule, sînt un om iubitor de pace; mînuile mele sînt curate, conștiința mea este curată, totul este curat în mine! Expresiunile mele câștigă prin aceasta în autoritate! Mă simt deci îndreptățit a-ți zice — fără nici o provocare — dar' să-ți-o zic cu voce hotărîtă, că un nobil nici-odată nu s'ar fi purtat așa, cum te-ai purtat d-ta!

Daniel (mai mult uimit decât năcăjit): Ce dracu vrei să zici prin aceasta?

Tournois: Baronul de Marsal a vrut să zică de bună-seamă, că oameni ca d-ta n'au trebuință de stima oamenilor ca el.

Marsal: Nu, aceasta adică n'am voit — (în urma unui ghiozd în coaste din partea lui des Tournois) Da, aceasta am voit să o spun, — n'am trebuință!

Daniel (se apringe): N'ai trebuință? Aci ai dreptate — dar' eu am pretensiune la stima ori-cui, și sînt omul, care să susțin această pretensiune!

Marsal (se sforțează): Dacă prin aceasta faci aluziune la arta d-tale de a duela, atunci îmi permit a-ți reflecta, că pretensiuni care trebuiesc susținute cu sabie în mîna, mai adeseori sînt nelindreptățite!

Daniel: Pe toți dracii din iad Re-trage acest cuvînt, domnule, sau...

Tournois (iute prevenind pe Marsal cel perplex): Baronul de Marsal este destul de în vîrstă, domnule, pentru a ști ce vor-bește!

Marsal (perplex): Sînt destul de vîrst-nic, așa-i, dar'...

Daniel: Și eu sînt destul de în vîrstă pentru a ști ce fac (pășește spre Marsal cu mîna ridicată).

Tournois (pășind între amîndoi): Oh, domnul meu, cred că între gentilomi vor fi alte mijloace, pentru —

Daniel: Ai dreptate, domnule! Pardon! M'am lăsat să fiu răpit de temperamentul meu cel iute. — Ori-ce alt mijloc, îl primesc mai dinainte!

Risotto (a parte): Cerule, un duel! (se apropie de Daniel).

Tournois: Fie dar' — pistoale? Cu de acestea vî pot servi!

Daniel: Primesc! — Locul? — Timpul!

Tournois: Aici în parc — imediat!

Daniel: Sînt de acord!

Risotto (plîngînd): Nu, nu, eu n'o permit!

Daniel (cătră Risotto): Nu urla, bă-iete, sau — domnolr, în cel mult o jumătate de oră vî aștept! (pleacă).

Risotto: Măiestre! măiestre! (cătră Marsal): O vampire ce ești! (se apropie în fugă de Daniel).

Tournois (cătră Marsal): Auzi d-ta vorbă! Ești un vampir!

(Va urma.)

fel s'a dat peste „primejdioasele” scrisori și s'a aflat „criminalul” plan. S'a făcut arătare, se zicea, la fișpanul. Lucrul s'a auzit. Studenții au fost siliți deci să abia de plănuia lor întrunire. Arătarea făcută fișpanului de organele poștei nu s'a manifestat pe atunci prin nici o acțiune „patriotică”. Se credea că s'a trecut peste întreaga afacere cu vederea, nefiind nimic punibil în toată întreprinderea studenților. Nimic nu se mai simțise, dar' de unde? A stat sub spuză până acum. Acum ese la iveală, că afacerea e în mâinile judeului de instrucție dela tribunalul de aici, care în curând va căuta pe domni N. Ionescu, V. Moldovan, I. Schiopul, A. Ciatu și A. Lemeni, subscipii în apelul tipărit ca membri ai comitetului executiv, pentru-ca să facă cercetare, acușati fiind de „crima agitațiunii”.

Tot „crima agitațiunii”!

Felul, cum califică azi organele ungurești „crimele de agitațiune”, ajuns să fie el însuși cel mai criminal. Și tot liberalism?! ba criminalism!

*

A fost bine, că adunarea generală din urmă a reuniunii române de cântări și gimn. n'a primit propunerea comitetului de a se sista și activitatea reuniunii de cântări de aici pe un timp, ci s'a exprimat, că tocmai se se pună la cale activitatea, căci adunarea generală nu-și perduse într'atât credința în societatea românească, ca să nu presupună, că tot s'ar pute face ceva. Și de fapt s'a dovedit acum, că mulți dintre Români din Brașov s'au convins, că nici bine, dar' nici frumos nu era, ca reuniunea de cântări și de gimn. să se nimicească din lipsă de interes și sprigin. La apelul ce s'a făcut Lunii, în săptămâna trecută și prin care s'a invitat inteligența română din Brașov ca să urnească corul înglodat al reuniunii, s'a adunat un număr foarte respectabil. S'a constituit un comit mixt de peste 50 de membri, cari ne face să avem cele mai frumoase speranțe. Destul de puți sunt acești „aleși” din cei „chemati” ai Brașovului, cari pricepeau interesele românești, au ascultat de conștiința datorinței lor și au grăbit a-și oferi spriginul pentru-ca reuniunea să existe și să se ridice. Au mai rămas, ce e adevărat, multe puteri și pe acasă. Îndosebi dintre doamne mai sunt și de acelea, care și azi mai judecă: „apoi de ce se mă duc”, „apoi de ce se mă cânt”, „apoi duc-se altele” etc. Dintre doamne avem până acum numai pe doamnele: Octavia Stănescu, Hareti Nemeș, Elena Murășan, Lucia Bologa, Virginia Vlaicu, Elvira Navrea și Maria Oncioiu. Domnișoarele și domni au mai puțin excepțiuni.

Problele de cântări s'au început deja din săptămâna trecută. Cele de gimnastică se încep în săptămâna aceasta.

Trebuie să ne bucurăm, că s'a isbutit, ca reuniunea are azi ează atâția membri încât se poate presta și prospera. Dl dirigent de acum Pand. Dima, a avut fericirea de a fi putut face un bun început.

Nu mai însușește și interes din partea membrilor și a societății!

Și credem, că membrii nu vor slăbi în simțimintele frumoase și laudabile, de cari s'au arătat a fi acum pătrunși, și vor oferi continuu spriginul de lipsă; — și atunci bună faptă îndeplinește.

Mai sperăm, că și numărul se va înmulți.

CORESPONDENȚA

„TRIBUNEI”.

Selagiu, în Martie 1895.

(Chestiuni școlare din Selagiu). — În atențiunea autorităților bisericești. — Secolul al 19-lea, numit al luminii și al culturii a arătat progrese mari pe toate terenele. Au progresat cu pași gingatici industriile, comerțul; s'au perfecționat manufacturile, s'au dezvoltat artele frumoase, cu un cuvânt știința și cultura au înaintat. A venit lumea la idea: că lumina științei este firul conducător în labirintul vieții omenești. Schinteia aceasta sfântă e aprinsă și în inima poporului român, și cu satisfacție vedem alimentată schinteia de bărbai în iubire pentru neam. Și oare cine sunt acei bărbai? Sunt toți care se ocupă cu deșteptarea și instruirea poporului, dar' sântem primo loco noi învățătorii poporali. Ajungând acest popor la limanul și scopul dorit, noi vom pute reclama cu puteri sdruncinate, dar' inima liniștită și mulțumită asemenea poetului latin Virgiliu: *Tante molis erat, cœci e adevăr necontestat, că nici o tagmă a omenimii, care lucră pentru binele comun și ideal sfânt soarte mai vitregă ca și clasa noastră nu are.* S'a ameliorat ceva puțin mai ales la aparență, dar' luând în considerare misiunea grea pe terenul cultural-național, pretensiunea timpului modern de a ne califica continuu și perfecționa în metodel de instrucțiuni, precum și în toate direcțiunile sociale, e înverdat că acestea toate, cu do-

tarea din partea acelor, ale căror interese le servim stau în raport de tot contrar.

Dar' noi vom noi învățătorii a ne deplănge starea noastră în privința pur materială și a învinovăți poporul nostru, acestea nu mai „per targetem” le amintim, ne trim noi chiar și cu speranțele spre bine, și sântem îndestulți văzând bunăvoința și recunoștința, ne aflăm însă foarte jigniți văzând că chiar aceia, care după organizațiunea treburilor stau în frunte ne comit nedreptăți și iregularități, ori deși nu le fac nemijlocit, le conced, la ivirea acelor față cu noi dintr'o parte sau alta, stau în letargia care apare a fi chiar malițioasă și le lasă toate în cursul lor spre detrimenul nostru. De aceea mai mulți învățători s'elăgeni, din punctul acesta de vedere, vom a ne face unele observări modeste rugând onorata redacțiune, căci pe altă cale am văzut că e toaca la urechea surdului, să ni-le publice și așa comunice respectivilor competenți.

Vocea ne-o îndreptăm către autoritățile noastre școlare și zicem:

Precum sosind primăvara, așteptăm să se topească gheața ori cât de groasă ar fi fost, așa în era aceasta a civilizațiunii e lucru logic și consecuent a dori ca gheața indolenței, indiferentismului, a neconștiințiozității să dispară cu totul. Cu alte cuvinte: cugetăm a fi sosit timpul oportun a pretinde ca cel puțin să ne guvernăm cu oare-care bunăvoință, interesare de cauză și echitate. Căci cu părere de rău trebuie să vedem, că cei mai destoinici învățători sânt scurtați în competențele lor deja statoricite, alții care au dezvoltat mai mult zel întru creșterea poporului sânt amenințați ca „recompensațiune” cu destituire din oficiu. Și la toate acestea de nicăiri sanare.

Nu specificăm casurile, dar' vă declarăm că noi în tot vedem numai neinteresare de viitorul și cauza sfântă a învățământului și reaua voință față cu noi.

Excepționăm însă cu venerațiune procedura reverendisimului domn vicar, despre a cărui inimă nobilă și bunăvoință sântem convingși și știm, că dacă ar fi Magnificența Sa în tot locul și s'ar convinge despre starea adevărată a lucrului, nu s'ar întempla iregularități, observăm numai că de multe-ori e rău informat. Iavorul răului îl atribuim în cele mai multe locuri directorilor școlari din a căror purtare vedem așa zicând părere de bine, de neajunsurile și năcazurile noastre.

Regretăm foarte, că a trebuit să eșim în public cu astfel de chestiuni, dar' rugăm autoritățile bisericești să coregă aceste ilegalități, și aplanze iregularitățile, căci urmările nu pot fi bune.

„Mai mulți învățători s'elăgeni”.

Panama rusească.

Și Rușii au ajuns a ave *Panama* lor. Eroul ei este vestitul general Annenkov, cel care zămislise și sub a cărui conducere a fost construit drumul de fer dincolo de Marea-Caspică, prin Buchara, Chiva până la începuturile Mongoliei. Din această întreprindere îi rămase poreclă: „Lesseps al Rușilor”. Devenind astfel unul din cei mai slăviți oameni în Rusia, Țarul Alexandru III. îi încredințase conducerea și supravegherea peste lucrările puse la cale anume pentru a veni într'ajutor celor atinși de foametea ce băntuia în anii 1891 și 1892 în Rusia.

La propunerea consiliului de ministri, pentru aceste lucrări se stabilise din visterie suma de 10 milioane ruble. Annenkov avea *pleins pouvoirs*, cheltuia banii după chibzueala sa proprie și nu da socoteli, așa încât deja în Iunie 1892 guvernul sistase lucrările, căci observase unele simptome bănuitoare.

Printre lucrările propuse erau cele mai importante: construirea de elevatori și șoproane pentru grâne (2.2 milioane), construirea șoselei Novorjisk-Suhum (2 milioane); tăierea arborilor pe domeniile Coroanei, precum și lucrarea lemnului așa do-bândit.

În urma mai multor urgentări, Annenkov înaintase un fel de socoteli, în care suma primitivă era depășită cu 4.401.093 ruble, în care sumă însă lipsesc încă alți bani, precum și mai sunt în restanță multe plăți, care nu se pot încă stabili.

În August 1893 veni porunca de a se revisui socoteliile generalului. Comisia examinătoare descoperi mari înșelăciuni. În răspunsurile lui la întrebările puse despre neregularități în scripțe, Annenkov se încurcă în minciuni; în privința mai multor posturi nu se putu de loc justifica; s'a dovedit că unele lucrări au fost executate în mod foarte prost; așa spre pildă, pentru a arăta soliditatea sus pomenitei șosele, porunci de a călări peste ea o baterie ușoară de artilerie, ear' pentru această curioasă dovadă cheltuiuse 14.000 ruble, știut fiind că tunuri ușoare pot fi transportate și pe drumuri neșoselate.

Când i-se ceruse lui Annenkov justificarea în scris a neregularităților aflate în socoteli spre a fi prezentată Țarului Alexandru III., generalul cinstit parte se slugia de fel și fel de întortocheri, parte arunca vina pe subalternii sei. Țarul scris pe marginea operatului: „Ceea-ce spune el aici, este simplă obrăznicie!”

Controlorul suprem al imperiului, care avea însărcinarea a lămuri Țarului precedent toată afacerea își încheia expunerea cu cuvintele, că „chițibușurile administrației lucrărilor publice nu pot descărca oamenii ei de datoria de a da seamă despre opera ce li-s'a încredințat” și că el (controlorul) va lua toate măsurile spre a isprăvi revisuirea. Țarul sublinia cu cerusă roșie aceste cuvinte și adauga: „Da, da, tristă și greșoasă e toată afacerea aceasta!”

După moartea lui Alexandru III. cercetarea își urma drumul. „Comisiunea specială”, compusă din câțiva ministri întru studiarea expunerii controlării împărătești și a justificării lui Annenkov, a hotărât pe la finea lunii Martie, a-și înceta lucrarea, deoarece Annenkov „nu poate prin nimic răsturna constatările controlorilor”.

Acum câteva zile, s'a și anunțat prin depeșă că Annenkov va fi tras în judecată.

De geaba, renumele, celebritatea în ori-și-ce privință nu îndreptățește pe nimeni, a fi mișel, a-și bate joc de munca altora și cu atât mai puțin de peritori de foame. Ori-ce înșelător, fie cât de sus pus, meargă în pușcărie.

Spicuiuri din foile maghiare.

„*Magyar Hirlop*” dela 5 Aprilie arată cu vii colori perirea israelului maghiaro-jidan. Motiv la scrierea eremiadei îi dă faptul, că consulatul austro-ungar din Brindisi a înapoiat la Budapesta notarului public Weiser Károly („patriot” — se juri că venit din... Galiția!) un act scris ungurește, — spunând — în limba germană, și teribilă aceasta este! — că nu știe ungurește!

Își poate închipul ori-și-cine săpuneala ce i trage foaia ungurească „swarz-gelbistului”, care îndrăznește să nu știe ungurește!

Auzi, gogomanul: să nu știe el sonora limbă a lui Árpád și totuși se ajungă. consul.

Unde ești, Ugron, să-i tragi o interpelare!

Se apropie milleniul și Ungurii încă nu știu unde e înmormântat Árpád. Ca să știe și acest lucru, — căci încolo Ungurii au toată știința în degetul cel mic! — s'a constituit acum un comitet care să caute... mormântul. În acest comitet este și Wekerle László, frațele fostului prim-ministru.

Ce tablou: fii berarului bavarez Wekerle căutând mormântul lui Árpád.

Și să nu zică lumea, că Ungurii umblă după... potezoave de cai morți!

„Szegedi Napló”, organ al cultivatorilor de ardeiu, în numărul seu dela 4 Aprilie scrie și el un articol contra statuei Hentzy. Zice între altele: „Pentru-că îndepărtarea acestei petri(?) scandalose o cere națiunea întreagă... Deci dă-i cu... dinamit! Se vede, că aprigii strănepoți ai lui Árpád se hrănesc cu... ardeiu: — sunt iuți de tot!”

Reglementarea prizonierilor de stat.

Sub acest titlu cetim în „*Magyar Hirlop*” următoarele:

„Bătrânul Hatzinger Károly, directorul închisorii de stat din Seghedin și seriosul Balkay István, cel cu privire întinsească, directorul temniței din Vaț — se plâneau mereu în contra prizonierilor de stat, până-ce în urmă ministrul de justiție s'a săturat și a ordinar să se facă pe baza proiectelor acestor directori un regulament nou pentru prizonierii de stat. Din *regulamentul sever numai lanțurile și ferul lipsesc*.”

Îndemn la acest regulament nou și sever au dat agitatorii valahi, care primiau deputații peste deputații. Orașe, sate, societăți, institute și reuniuni trimiteau deputațiuni la martiri, și duceau cu sine de ale mâncării și beuturii, încât prizonierii erau într'o continuă veselie și banchet”.

Ziarul dmnului Horváth, cel cu împăcarea româno-maghiară, povestește apoi încă o mulțime de infame minciuni, prezentându-i pe iubiții nostri martiri, în cea mai fericită stare, în belșug și petreceri. Ba ticăloșia merge până acolo, că îi bănuște cu fel și fel de delict comise în contra regulamentelor, urmarea cărora ar fi fost apoi noul regulament draconic, despre care chiar și „*Magyar Hirlop*” constată, că „numai lanțurile lipsesc”.

Publică apoi un extras din regulamentul nou și spune ce mare deosebire este între acesta și cel vechi. Și povestește câteva scene din timpurile când după acel regulament aveau să se poarte prizonierii. Așa de pildă spune, că directorul bea împreună cu prizonierii și se fotografia în mijlocul lor. Ba s'a întemplat odată, că „și-au petrecut împreună toată noaptea și cu două actrițe.”

„Aceste scene plăcute s'au sfârșit — zice „*Magyar Hirlop*” — pentru-că nu pot fi indulgenți față cu agitatorii valahi, față cu care și cea mai mică indulgență este păcat comis în contra statului”.

Resultă din chiar scrisesele lui „*Magyar Hirlop*”, că patrioții cad dintr'un extrem în altul: în trecut au fost destrăbălați în ceea-ce privește viața din temniță, ear' acum, când e vorba de Români, sânt severi până la brutalitate.

Amendouă extremele de o potrivă de rușinoase!

CRONICĂ

Sibiu, 9 Aprilie n.

Maiestatea Sa Monarchul nostru la manevrele germane. Ziarul „*Kreuzzeitung*” din Berlin publică stirea, că Maiestatea Sa Monarchul nostru va lua parte la manevrele armatei germane, și săptămâna primă din Septemvrie o va petrece în Stettin.

Atragem din nou atenția alegătorilor români, că ultimul termin pentru plătierea dărilor, în virtutea cărora au drept de alegere, este ziua de 15 Aprilie n. În lista alegătorilor pe anul 1895 numai aceia vor fi induși, cari „și-au plătit toate dările pe anul 1894 până la termenul de 15 Aprilie n. După-ce dreptul de alegere se referă nu numai la alegerile diatale, ci și la exertiarea drepturilor la alegerile comunale și în reprezentanțele municipale, — este foarte important, ca toți Români care plătesc dare să aibă deplin drepturile lor și din cauza întârzierii să nu „și-le piarză.”

Guvernul parintesc. „*Revista Orșetiei*” tratând despre inundările de pe valea Murășului, scrie următoarele: Întreagă valea Murășului înnoată în apă. Pentru locuitorii români din aceste părți sânt indoite zile de patimi și suferințe.

După o iarnă grea, în care locuitorii au suferit pagube însemnate în economia de vite, urmează o primăvară și mai groaznică, bogată în nenorociri. Văi și ținuturi întregi sânt namolite, sementăturile înglodate și recolta putem prevesti de acum, că va fi nimicită cu totul.

Câte dări, câte aruncuri se dau în visteria statului și statul stă nepăsător la aceste neajunsuri.

Guvernul terii cheltuiește bani pentru teatre pompoase, pentru ridicarea de palaturi pentru parlament, dar' ca să reguleze riurile — la aceasta nu se cugetă cei-ce țin pânea și cuțitul în mână. Ei taie cât vreau, cât le trebuie — și apoi bietul țeran e lăsat în mâna sorții. Orbi ar trebui să fie cei dela stăpânirea din Budapesta, ca să nu vadă, că în chipul acesta nu putem să ne încălzim pentru dragostea d-lor, căci o stăpânire, care atât de mașter se îngrijește de supușii sei, nu poate întâmpina la nimenea nici iubire nici cinste.

Nici un pas serios nu s'a făcut, ca să putem scăpa de pagubele ce le cauzează apele. Și dacă noi ne plângem, dacă ne rugăm, dacă atragem atențiunea organelor stăpânirii asupra stărilor nesuferibile din patria noastră, tot noi cei prigoniiți, tot noi cei mahniiți sântem luați la ochii și ca niște răsvăritori și făcători de rele sântem dați pe mână judecării.

Fapte frumoase. Dintr'o corespondență mai lungă extragem următoarele: Așezându-se în comuna Ciuculata încă în anii 1870 stimate familie a d-lui Nicolae Chiorniță, din Zernești, a făcut totul pentru înaintarea bisericii a poporului și a comunei. Find, ales ca membru în comitetul parochial, cea dintâiu faptă i-a fost punerea în regulă a averii bisericești, care pe atunci abia era vre-o 300 fl., și azi după mai multe cheltuieli cu repararea bisericii, edificarea școlii, a ajuns la suma considerabilă de 2470 fl. În anul 1877 consfătuindu-se cu membrii comitetului parochial, pune baza unui fond bisericesc-școlar, dăruind 50 fl. Fapta d-sale a fost imitată și de dl George Boeriu, care deasemenea a dat 50 fl. precum și alți membri din comună, adunându-se astfel cu totul 161 fl., cari s'au încredințat d-lui N. Chiorniță. Cu finea anului 1884 dl Chiorniță a predat epitropiei parochiale o fundațiune în valoare de 1411 fl. 31 cr., ear' azi a crescut la 2959 fl. În anul 1880 răposându-l o fiică, Elvira, a dăruit 10 fl., în 1895 răposând o altă fiică, Emilia, a dăruit ear' 10 fl. pentru fundațiunea bisericească-școlară. Ear' în anul 1890, cruda moarte răpindu-l pe iubita sa soție Emilia, în loc de cunună pe mormânt a procurat pentru frontal altarului 4 icoane în preț de 120 fl., zugrăvite de răposatul pictor român M. Popescu, din Brașov. Astfel de cununi eterne a pus răposatilor sei mult iubii.

Asemenea și locuitorul George Crihălmăneanu din incidentul răposării unicului seu fiu Nicolae, fost stud. de a IV-a cl. la gimn. rom. din Brașov, în memoria fiului seu a dat bisericii, în loc de cunună, o fundațiune cu act donațional în valoare de 50 fl. ca cu timpul ajungând la 200 fl. să ajutoreze stu-

denții din comună dela gimn. cu a 3/4 din interese.

D-zeu să le lungească firul vieții ca să mai poată face multe fapte bune ear' altora să le servească cu exemplu. Primească și pe această cale profunda mulțumită a bisericii în numele credincioșilor ei. Pentru epitropia parochială: *George Cantor*, epitrop, cassar și învățător.

*

Miserii economice. Ni-se scrie: În ziua de 3—4 și 5 Aprilie a. c., Murășul a înecat jumătate comuna Abafai, situată pe aripa dreaptă a Murășului, — oamenii au fost siliți a se muta din case și vitele din grajduri, grădinile le-au nomolit grozav, câmpul mai bine de jumătate cu sementăturile era acoperit de o mare de apă a stricat mult la sementăturile de toamnă și la trifoiu. Biserica, școala și casele parochiale erau numai de un metru departe de valurile apei, la unii au intrat apa în case. Mai mult a suferit biserica și porțiunea canonică, căci noroiul a acoperit de ale bisericii 4 jagere și de ale preotului 4 1/2 jagere de trifoiu. Bieții oameni care sânt și așa de tot săraci, mai cu seamă dela introducerea comasării, abia posed 1/4 parte din întreg hotarul Abafai, căci majoritatea o posedă dl conte baron Huszar Károly și dl avocat P. Barbu. vite nu pot ține, pădurea le lipsește, pământ comunal nu au. Ocupațiunea principală e plutăritul și prin cetatea Reghinului lucrul de mână căp e săptămâna. Apoi un canon mai mare asupra poporului e „filiala din Pesta”, care a împărțit pe la unii locuitori peste 5000 florini, abstrăgând alte datorii ce le mai au prin băncile orașului, și darea cea mare etc. Ce va fi de bieții oameni, la încasarea banilor cu 1/2 mari, 7 fl. 50 cr. anual după 100 fl.? Poporațiunea e după confesiune gr.-cat.: 460 suflete, rom.-cat.: 241 și ev.-ref.: 278 suflete, care fiecare își are școala sa confesională până acum, cu câte un docent, afară de gr.-cat. care laolaltă cu Ernotiaia susțin un docent ambulant, solvind suma de peste 300 fl.

*

Inundare. Ni-se scrie: Otlul a exundat întreg teritoriul de pe ambele părți acum de vre-o 4 zile și în loc de a scăde în urma ploilor continuu crește.

*

Petreceri. Primum următoarea: Învitare la producțiunea și petrecerea colegială arangată de societatea sodalilor români din Brașov. Producțiunea se va ține luni, în 3 Aprilie st. v. 1895, a doua zi de Paști în sala „Hotelului Central” nr. 1. Începutul la 7 ore seara. După producțiune urmează dans începând cu „Călușul” și „Bătuta”. Intrarea: de persoană 60 cr. v. a. Bilete se pot căpăta la dl D. Eremias, la librăria Nicolae I. Ciureu, la Casina Română și seara la casaa. Programa: 1. „Musica”. 2. „Coroana Moldovei”, de N. Popovici, executată de corul sodalilor. 3. „Musica”. 4. „Declamațiune” de I. Furnică. 5. „Bobocel și inele”, de I. Vidu, executată de corul sodalilor. 6. „Musica”. „O noapte furtunoasă”, comedie în 2 acte, de I. Caragiale. Persoanele: Jupân Dumitrache, Titică Inimă rea, cherestegiu, căpitan în garda civilă, dl G. Purcărea Veta, soția sa, d-soara Elena Puin. Zita, sora ei, d-soara Alexandrina Tocanie. Nae Ipingescu, epistat, amic politic al căpitanului, dl G. Balea. Chiriac, teighetar, om de încredere al lui Dumitrache, sergent în garda, dl G. Loga. Spiridon, baiat în casă pe procopsală la Titică, dl I. Prejmerean. Rică Venturianu, archivar la o judecătorie, student în drept și publicist, domnul I. Ardelean.

— Învitare la producțiunea școlară „declamatoria-teatrală”, ce se va arangia a doua zi de Sf. Paști, la 3/15 Aprilie a. c. în sala cea mare a școlii din loc. Începutul la 7 ore seara. Poplaca, în 16 Martie v. 1895. Venitul curat e destinat fondului școlar: Corpul învățătoresc. — Prețul intrării de persoană 20 cr. de familie 50 cr. Programa: 1. „Trei colori”, poezie cântată de elevii școlii; 2. „Suspulul Românului”, poezie declamată de un elev; 3. „Vivandiera”, scenă militară, predată de elevii școlii; 4. „Movila lui Burcel”, poezie declamată de un elev; 5. „Pasere galbină în cioc”, poezie cântată de elevii școlii; 6. „Vlăduțul mamei”, poezie decl. de **; 7. „Vlăduțul mamei”, piesă teatrală predată de **; 8. „Neguțătorul și Nărodul”, dialog predat de elevii școlii; 9. „Florin și Florica sau Paraclisierul”, vodelul într'un act, predat de **; 10. „Despărțirea Basarabiei de România”, poezie cântată de elevii școlii. După producțiune imediat pauză urmată de joc.

*

Cum se resolvim chestiunea valahă? Este titlul unei cărți ce se extinde pe 10 coale tipărite, și va apare în luna viitoare. Cartea e ungurească, autorul cărții Ungur. modul de a rezolva propus în această carte încă e — unguresc. Deci păcat de hârtie, cerneală și — timp. Amintim totuși că celebrul autor este un ilustru necunoscut, cu numele Kornis Elemér. E vre-un notar cercul din comitatul Heves, ori magistru postal într'o comună slovacă din Trencsén. Nu se poate constata exact....

*

Szeles Adorján, atentatorul asupra monumentului Hentzy n'a putut fi prins nici până acum. Poliția bănuște că el s'ar fi refugiat în provincie și anume la Oradea-mare, unde are rudeni. De aceea poliția din capitală a publicat curentarea lui în întreaga țeară.

*

Moartea unui prinț. Din Viena se telegrafează, că prințul Wilhelm Montenuovo, a răposat în Viena, luni în 8 Apr. n. Prințul a fost de 74 ani.

*

